

Воробей О.В.
доцент кафедри криміналістичних експертиз
ННІ №2 НАВС, к.ю.н., доцент,

Погребна А.О.
курсант 301 н.г.
ННІ №2 НАВС

НЕЗАЛЕЖНА ЕКСПЕРТИЗА ДЛЯ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ

Як відомо, суперечки вирішуються в суді, і саме суд приймає рішення по суті виниклого спору. Проте, для прийняття такого рішення суд повинен спиратися на відповідні докази, надання яких є обов'язком сторін. Надані сторонами спору матеріали нерідко носять прямо протилежний характер. При цьому суд не володіє спеціальними знаннями (відповідно до закону) і для роз'яснення таких питань змушений призначити судову експертизу, доручаючи її проведення експерту або експертної організації. Висновок експертизи фактично і визначить результати розгляду спору. Суду залишиться тільки надати їм легітимність у відповідному рішенні.

Як визначено у ст.1 закону України «Про судову експертизу», судова експертиза - це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду [1].

Розглядаючи поняття судової експертизи, потрібно визначитись з термінами «спеціальні знання» і «спеціальне дослідження». Термін «спеціальні» означає, що в ході експертизи експерт застосовує свої професійні знання. Такі, які не є загальновідомими, акумульованими в повсякденному досвіді людини і які належать до предмета відповідної галузі знання.

У ст.4 Закону України «Про судову експертизу» вказано, що гарантії незалежності судового експерта та правильності його висновку забезпечуються: процесуальним порядком призначення судового експерта; заборонаю під загрозою передбаченої законом відповідальності втручатися будь-кому в

проведення судової експертизи; існуванням установ судових експертиз, незалежних від органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та суду; створенням необхідних умов для діяльності судового експерта, його матеріальним і соціальним забезпеченням; кримінальною відповідальністю судового експерта за дачу свідомо неправдивого висновку та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків; можливістю призначення повторної судової експертизи; присутністю учасників процесу в передбачених законом випадках під час проведення судової експертизи [1].

Дуже важлива особливість, що викликає труднощі у багатьох адвокатів і юристів, полягає в наступному: дії, що складають дослідження (а саме: вибір спеціального методу і наукових методик, застосування їх для вивчення об'єкта дослідження, отримання і аналіз проміжних результатів, професійна оцінка отриманих результатів), процесуальним законом не регулюються, оскільки сам процес отримання знань про факти дослідження - не предмет нормотворчості. Мета спеціальних досліджень полягає в професійній оцінці фактів об'єктивної реальності. Проміжні факти, встановлені у процесі досліджень, самі по собі доказових значень не мають, бо для того, щоб зробити на їх основі висновок, також потрібні спеціальні пізнання. Так, суд не вправі, не погодившись з висновком експерта, використовувати як докази проміжний факт. Інше призведе до некомпетентної оцінки такого факту, а суд мимоволі візьме на себе частину функцій експерта, що хибно в принципі - закон не допускає змішання процесуальних функцій.

Суд, як правило, в змозі оцінити лише повноту висновку експерта: перевірити чи на всі поставлені питання дані відповіді, оцінити дотримання експертом необхідних процесуальних вимог, наявність у укладення всіх необхідних реквізитів.

При розгляді деяких категорій справ виникає необхідність визначити, чи були порушені стороною спеціальні правила, що регламентують ту чи іншу сферу професійної діяльності. Враховуючи висновок експерта, суд визначає,

наскільки правомірною або неправомірною була поведінка заподіювача шкоди, чи слід вважати його винним. Експертиза тут необхідна для професійного аналізу спеціальної діяльності, а висновок експерта є важливим доказом, що допомагає суду правильно оцінити поведінку суб'єкта з юридичної точки зору і правильно вирішити справу по суті.

Якщо розглядається спір, де часто-густо потрібні спеціальні пізнання, де фігурують складні розрахунки і лабораторні дослідження (це стосується будь-яких галузей промисловості), то які докази суд має визнати як основні і покласти в основу судового рішення? Відповідь одна - результати експертизи. У такому випадку, беручи до уваги вирішальну доказову силу експертизи, учасникам ринку доцільно вирішувати суперечки не входячи у виснажливий судовий спір. Тут вихід буде у вигляді проведення досудової експертизи і на підставі її результатів. Процесуальний порядок проведення такої експертизи також існує – це постанова нотаріуса або угода сторін.

Також результати експертизи можуть бути покладені в основу спеціальної процедури позасудового врегулювання конфліктів - медіації (від лат. Mediation - посередництво), яка широко застосовується у багатьох розвинених країнах світу. Медіація, як відомо, дає можливість уникнути втрати часу в судових розглядах та додаткових і непередбачуваних матеріальних витрат.

Таким чином, ваходячи з вище сказаного для проведення незалежної експертизи необхідно звернутися до неупередженого та професійного, досвідченого експерта по даних справах.

Використана література:

1. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII-ВР. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
2. Експертизи в судовій практиці / [за заг. ред. В.Г. Гончаренка]. – К. : ЮРІНКОН Інтер, 2004. – 388 с.